

ALTB
DΘUREN

10.3
3-801

ALTYN DƏUREN

(QAZAQYSTAN PIONERLERI
MEN
MEKTEP OQUSYLAR
TVORCESTVOSYNYN
SINAQY)

QAZAQYSTAN LKÇS ORTALYQ KOMITETININ KOMSOMOL BASPASY.
ALMA-ATA-1989

Золотая эпоха

СБОРНИК
ТВОРЧЕСТВА ПИОНЕРОВ
И
ШКОЛЬНИКОВ
КАЗАХСТАНА

К2865

6658

КОМСОМОЛЬСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРИ ЦК ЛКСМК
АЛМА АТА - 1939

SÖZ BASЫ

Bәi tamasa khtar. Mәnәң tamacalyq ең aldymen sol — әi khtarlyq сығармалары ғазыр отыран vjraana adam emes çana әdebiette daqqtı adamdar da emes, mәnәң ғазыр отыран, ças balalar, vjzjn vaqyttı, quanyctı ças vьndarymьz — pionerler men mektep balalary.

„Balalar сығармаларының çinaqьn“ сығару туралы ең алдас рjкjr qozdaqan Alma-Ataңд Овьстық sanatorialaryның pionerlerj voldь. Olar өзderjnjn organь volьp sanalattьn „Qazaqьstan pionerj“ çana „Oktabr balalary“ gazetj arqьbь respublikamьzдың varьbь ças яғраqtaryна yndeу tarattь. Olar өзderjnjn ças dostaryна Lenin-Stalin komsomolьның 20 çьldьqьna silьq retjnde өзderjnjn епбекterjn tartalьbь dedj. Respublikamьzдың pionerlerj men mektep balalary dostaryның vәi yndeujn quanycren qarьbь aldь. Ças vьndardan сыqqan aqьndar, çazucьlar, ças xudoçnikter çana kompozitorlar өзderjnjn tuьbь volьp sanalqan komsomoldьn qarmettj merekesjne tartu ycnj qьzu jske kьrstj. Gazet redaksialaryна kyn saьn toptaqan өlender, әngjmelер tysjр çattь. Alma-Atadaqь pioner yijnә balalary ось khtarьn көrkemdjk çaqьn dьrьstaudь өз qoldaryна aldь. Olar өзderj salqan suretterdj, oiularь, tyrlj sьzьqtardь әкер ось çinaqьn igljgьne çamsadь.

Sөitjр, ось çinaq daьn voldь.

Ças яғраqtar өзderjnjn өlenderjnde, әngjmelерjnde çastьbь quanyctьn, altьndь balalьbь caqtьn ьstьbь sezjmderjн көrsetedj. Balalar — ças avtorlar өзderjnjn çyregjnen сыqqan çьrlaryнда vaqьttь tarmьs turаль, volcevikter partiasь turаль, syijktj көsemj, dәnьcran әkesj әbь Stalin turаль asa tasqьndaqan cattьbь sezjmn көrsetedj.

Аһып балалық сақты туғызған, өміршімизді қызқалдақтап қайыртқан
 Аһь Сталин сөнінде, вјздің сүйікті отанымыз сөнінде қазықан өлең-
 дері сһн қуаныстың, сһн махавбатың веінесін вјлдіреді. Әндреєв-
 ски ауданындағы пионер Тірсымбек Қараев өзінің Сталин деген
 өлеңінде былай деп қазды:

Қалқының қатқорсы, ақылы асқар,
 Дәһісқан Сталиндей аһь күн бар,
 Арнаған вақыты елден Сталинге
 Қыректен қайнар сыққан ыстық қыр бар.

Тірсымбектің вәі өлеңіне пионер Vadim Skakun, Mica Karus-
 tin, Vida Milnikov қана осы қынаққа сықармалары енген тамаса
 таланттар ын қосты.

Бәілар, вақыты совет балалары! Бәілар, аһь отанымыздың қас
 патриоттары.

Erkjndjk әнін саламыз,
 El aitsa — maldan varamyz! —

деіді, Қенә Gorbacov (Турксиә) өзінің Сталинге арнаған өлеңінде.
 Вәі вјздің қайыргыр тірған қас вуының аһь сенім, вәі оның
 қалыңды күс, вәі совет сөріне, вјздің отанымызға савуы қасақы-
 сы кейген қауларға көрсетілген қастық айып.

Qйral tysse әке қолынан,
 Сықар аһьн сопынан! —

деіді, пионер ақылы. Вәі, қауларға үйкен қорқылыс.

Өtken қара тәманды заман енді қайтыр келмейтін,
 ertede көрген вјр вәідыр тус сияқты. Ол кезде милли-
 ондаған қазақ қалқы адамгерсілік pravolarmen
 paidalana алмап edj. Resei otarсылдары — әкімдері
 қазақ қалқың қорлықта йстар edj. Sol қорлық торында кең дала тар
 көршір, қазақ қалқы қанаудың, талаудың соқыларың көршір
 келді. Daladaғы көкорайлы сөр, таудағы алмаы орман, өзен-
 дердегі күмис сүлар қалқың paidасында volmai, patcаның,
 оның сөндеттері: vai-volyстың менсігінде voldy.

Sotsialistjk Иһь Oктәвр revolutsiасы вәі қанау торының
 tas-talqаның сықарды. Қазақ қалқы кең далادا erkjn дем
 алды. Вақытың, қуаныстың қысақына енді.

Қартаған мал, еп дәулет,
 Вақыт, өмір, сән-сәулет.
 Әсекейге вөленді,
 Sovettj Qazaqстаным.

(Қатасы).

Волсевиктер, қазақстанды қайта қырды. Бүгінгі ратсань отарь волқан Қазақстан endj Союзды 11 Respublikаның Үль одақына енген, сotsialistik отан вольды. Respublikамыздын картасына қарасаныз, сиздер вайтақ мемлекеттj, саныз вайықты, тавиқи сйлүлүқты көресиздер. Сиздер көмjрдj, нефтjнj, мысты, қорғасынды, алтынды көресиздер. Мақтань, қант қызылсаны, тырj çемjстердj çамьлқан даланы көресиздер. Вильд вәгj endj вай мен ратсанкj емес, вильд вәгj вукjл қазақ қалқыны игjлjгjндегj вайықтар. Вильд қылан ойнақан қи тақыр далادا қазj jгj өндjрjс оғьндарь орнады. Айдынды Балқас көлjнjн çақасына мыс гиганты салыды. Алыстақы Горьев даласында Емвjнjн мүнәиларь аспанға фанта вор атты. Қарақандыны сьрегjнен қара алтындар сьқыр одақтың çер-çерjне тарды. Көкорайлы sailarda мындақан қойлар, қылылар, тьyeler jнj тjресjр өрдj. Ал, қазақтың вайтақ даласын қарлар, вақсалы, алмалы Alma-Atadan сонан вептрақ далаға дейн, Оңтjстjктен Солтjстjкке дейн қуаныстың, еркjндjктjн тасықан қылыр сьқадь.

Кjлемдеi, қайда вараң çайнақан çер,
Кең дьне — еңбек қьзу қайнақан çер,
Вақ орнар, ен далаға пьгьн төгjр,
Jсjнде ақың-вильды сайрақан çер.

(Çамсы)

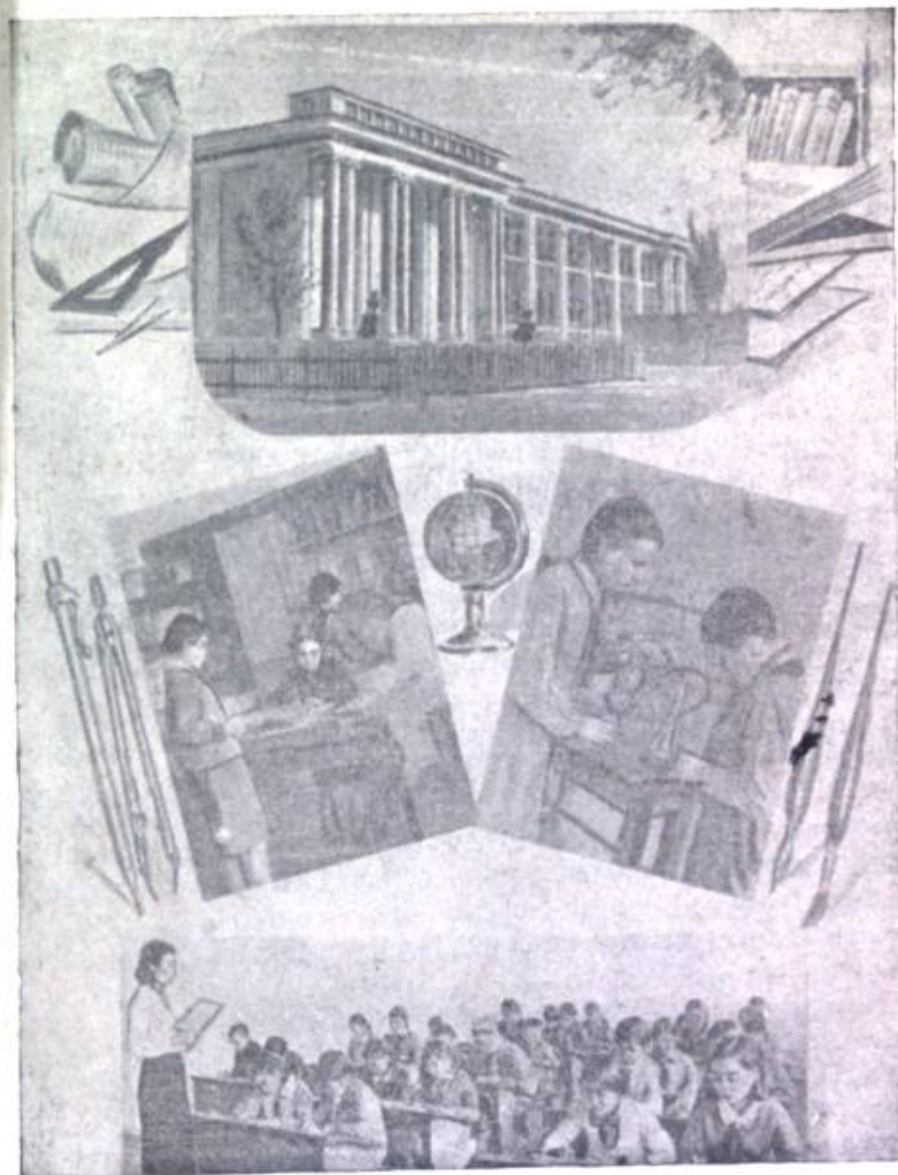

— Bñlar, tamaca, waqytt SSSR eljnde tuqan qazaq respublikasñnyñ waqytt ças adamdar. Bykjl dynie çyzjnde çalqyz qana elde, — SSSR eljnde wñl siaqtt ças azamattarqa waqytt, çat ømjz werjgen. Säuletjt çarñq dvoretster, mektepter, zäuljm wjk saltanatt pioner yillerj, kök-orail sñmwatt körkem aqactar egjlgjen waqcalar osñ ças azamattardñ, kjckentai syijktj ñpraqtardñ qolñnda.

Qazaqstan balalarñnyñ 12 pionerler yij, 33 klub, 6 waqcas (park) var. Onñmen wjrgje øzderjnñ stadiondar, texnikeljk stansalar, aviomodel laboratorialar var.

Bñl siaqtt tamaca ømjz, waqytt çastñq saq. revolutsiadan wñgn qazaq balalarñnyñ uc ñiqtasatysjne de kjrmeitjn edj, waqytt çastñq saq, altñ ømjz degen søz, ol kezde aur qaiq men qñlal retjnde qana aitñluc edj. Qyñsñnan qan tamqan qara çñlan siaqtt patca men wailar wiler tñrqañ zamanda waqytt çastñqt, altñ ømjrdj qazaq kedelerjnñ balalarña kjm wersjn! Olardñ ømjz, øzderjnñ ata-analarñnyñ ømjz siaqtt aur tarçñlqta, wai men widjn, mol-da men sältannñ tekprjsjnde øtken edj.

Bygjnñ ças ñpraqtardñ ømjz øzgece, ata-analarñnyñ øtken zamanda øtkjzgen ømjzjne wjrgje ñqsas emes, øitkenj warñq sovet balalar ðlemge kyn wolqan waqytt ømjrdjñ qñrucñsñ wolcewiktter partiasñnyñ qamqorñlqñnda øsjr keledj, dññsran køsemjmz ññ Stalinjnñ kyn ññgnan da quatt, çññ, køjktj saiasñnda øsjr keledj, øse de wermek.

Uly Oktabr revolutsiasyna deijn qazaqystan çarpai sauatsyz el edj, varlyq eljnjzde tek 2011 mektep var edj. Ol mektepterjñ özjnde de vai balalar çana oqylyñ. Ol kezde aul jçjnde kövjnese mektep volmaityñ edj, çaman, las kigjz yilerdjñ jçjnde moljalardjñ oquyñ oqytalyñ, sañ aspañça sьqqañ las yidjñ jçjnde ves, on vala çat savaqyñ aitьp sulasyр отьгусь edj, sñr çyлапça йqсаqап tysj суьq molda төрде отьратьп, көңljne çараса balalardь йгьр, savaitьп.

Al, qala arasыndaqь mektepter de өte nasar kyide volucь edj. Sol eskj mektepter çайнда SSSR Ыль Sovetjnjñ deputatь qalq mьqaljmj Katenova çoldas vьlai deidj:

„Fantan көcesjnde (qazjrgj Avaj көcesj) ekj komnatalь kjckentai çana yi tñr. Ol yidjñ karedoь da çoq volatьп, balalar көceden kelgen voьmen partaqa отьгусь edj, өitkenj ol yide klmj jlgjc te çoq edj, mektep өte tar, las çana суьq, qарапçь edj, balalardьң ystj-basь çalva-çйlva, volucь edj“.

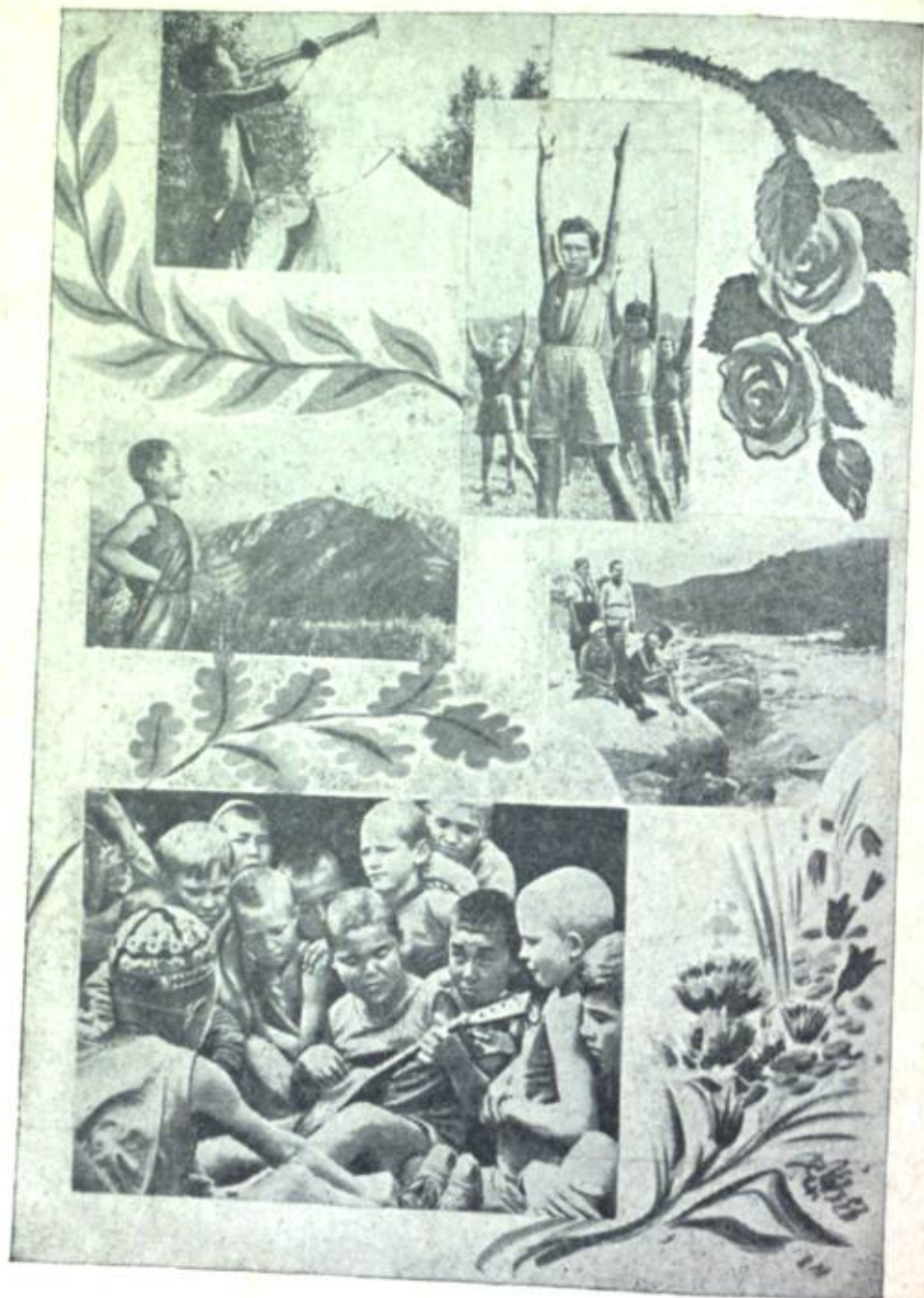
Qazjrgj sovet balalarь vьгьпçьdai çaman, las, tar yilerde oqьmaldь, keң zauljm, çarьq mektepterde oqidь. Bñl siaqtь mektepter respublikamьzda 8.034. Ol mektepterde oqьp çyrgen oqucьlar sanь 1.031.769. Revolutsiaqa deijn qazaq balalarь orta vljm degendj vjlmegen volsa, vñl kyp-

de Qazaqьstandaqь 482 qazaq orta çana ortalau mektepterjñde 143.700 oqucь oqidь.

Qazaq ykmetj çььna qalqlyñ oqu vljmj ucjn respublika qarçьsьlyñ 50 protsentjñ çьmsaidь. Balalar, sjzder өzderjnjzdjñ oqularьпьzdьң sarasьп artьru ucjn, otanqa, йль көsemjnjz Stalinge degen maxavvatь js çyzjñde көсетu ucjn vñl sıflardь vljp qoьпьzdar.

Вш pioner lagerj! mñndai sözdj Qazaqstın balalar revolutsiadan vñrñn cyde estjgen de çoq. 1938 cылдñ өзjnde қана vjzdjn respublikamızda 71.228 бала tamaca auada қатыр dem aldь. Oлар ormandь, көк-orailь қerlerde қатыр мәзмairam қызықтарға vатыр, quapьcren yilerjne қaitть. Oлар endj қана куcren өзderjññ mektepterjne vardь, oquдь қаqsь қана „otlicno“ oqu ycññ қазоқ қинақан қjgerlerjñ төktj. Қазоқ lagerдақь өtken қызықты кynder тураль pioner Fedə Әleinikov vьlai деп қыrlaidь:

Тaudьñ қоһьññ kernedj
 Quapьсть vjzdjñ әñ.
 Kылkj, cattyқ saubьren
 Ызақ кyñ тьñvai ойнақан.

Qazaqstan uc ordendj qalq aqan Samby Çaasev pioneerler men mektep balalars arasinda.

6658

2865

ОҚЫ БАЛАМ

Çaқындар keldj savaq, oqь balam.
 Sendermen çanaradь varьqь qalэм.
 Ыstazьn kыppen çarьqь йь Stalin
 Erjktj varьqь adam mjne zaman.

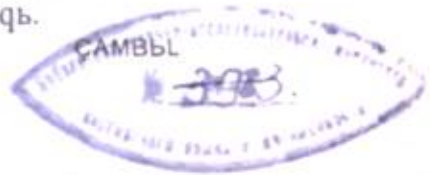
Йграqьm syigen qozьm — qйьncaqьm,
 Bьljmьnьn qainar çatqan sьr vьlaqьn.
 Bьljmsьz kərjр volqan kərj dьnie,
 Qйьmьnьn çarqьratьр çaq sьraqьn.

Çan qozьm otandaqь erjktj oqь,
 Gьldengen qalq vьtken kərjktj oqь.
 Aьnьmas alpьs йlita vьrlьk dostьq
 Dostьqte estjр te, kərjр te oqь.

Oqьda tapqanьndь qalqqa ver,
 Qalqqa өte qaçet vьljm өner.
 Gьlderj Oktəbrdьn ças vьtaqьm,
 Qйьmьndь өsken saьn gьldendjrer.

Oqьsaп еп qйьmьndь zorьn oqь,
 Ylgьlj əlem aldь volьр oqь.
 Zor vьljm marksizm—leninizm
 Dananьn Stalindeі çolьn oqь.

Библиотека Кыргызского Оклада
 Алма-Ата

ӘКЕМІЗ ЫЛЫ СТАЛИН ӘЛЕМГЕ
НҰР,
СҮЙІКТІ СОҒАН АРНАП
ҒАЗАМЫЗ ҒЫР.

STALIN

Stalin qasrlardın danyranı,
Stalin öcres künjm sýqqan mængi.
Stalin çainaçan gyl waça çetres,
Stalindik syiemjn altın zandı.

Stalin aspandaqı altın sýnım,
Stalin säule sacqan nırlı künjm.
Stalin kösemjm ol, könjli darıa,
Stalin auzımdaqı cattyq çygım.

Stalin volai dene, İly okean,
Stalin der çırlaıtmın çırqatır an.
Stalin ömjrmjnı karıtanı,
Stalin däuırjnıde ömjrm sän.

Stalin otanımda—Kremlde,
Stalin var qalqtın çyregjnıde.
Stalin altın zaman rolevoıı,
Stalinnjn ııraçı vızder mjne.

(Andreev audanı, „Ekpındı*
orta mekteojnı oqucııı).

ТІРСЪМБЕК ÇАБАЕВ

STALIN ATЪ MILLIONDAR ÇYREGJNDE

Sjzdn at milliondar çyregjnde,
Çan ata sjzj qalq syiedj de.
Kuctj ettjn. vaqıtıttı ettjn qalqımtızdı,
Asırdın çer çyznen daqımtızdı.

Əsjrdjn əzjn vaulırp berjk kadr,
Komandir, saxtər, pilot əncen vatır.
Kolhozda komvaıncı egjnde çyr,
Morəktar su sarıbr tenjzde çyr.

Osınlıd vərjdaqı senjn arqan,
Çan atam, ııl Stalin əlemge tan
Çasaimız vız vaqıtıttı sjzjık zaımen,
Çaular qalqımtızdın voldı talqan.
Vaqıtıttı vızdn eldn balasınan,
Çoldaimın men de səlem ata saqan.

(Qarqaralı audanı)

Vadim Skakun

SYIJKTJ ƏKEM STALIN

Çerjme vaqıt, tyr bergen,
Syijktj kösem Stalin.
Əlemge cattıq nır bergen
Eljmnjn kerkj Stalin.

Məngjlk cattıq çır bergen,
Dosımtız ııl Stalin.
Çerjme nırıl kyn bergen,
İstazımtız Stalin.

Eljme çarlıq tan bergen,
Syijktjımız Stalin.
Eljme vaqıt zaı Bergen,
Kerkjımız kösem Stalin.

Kərjge quat əl bergen,
Çol vascımtız Stalin.
Vaqıtın nırıl çıraqın,
Əlemge çaqan Stalin.

Çasasın məngj Stalin,
Bar qalqın qamqorı.
Çasasın kösem Stalin,
Balalardıı qamqorı.

(Brqı, Stalin atındaqı orta mektep)

Ecniazov Qazanqar

BJZDJ ÇENJSKE PARTIA BASTAIDÛ

Köz salsañ: SaxtÛ, zavod, qalasÛna,
Kolhoz, sovhoz, MTS dalasÛna,
Js jster, ylgj volad volcevokter,
Eñvektjn aluan tyrlj salasÛnda.

QauÛr emes, suÛq qÛs, dÛlei voran,
QÛzÛl tumen vasamÛz tjke alqa,
IÛl Stalin vjzderdj carÛqtatad,
Partia da vastaidÛ çenjs çolqa.

QauÛr emes, facistjn vandÛtterj,
BettetpeimÛz olardÛ çalqÛz qadam.
Sek aramÛz mÛzqÛmas, vekÛtÛlgen,
Armia saq, tÛlqasÛ som volattan.

*(Semipalatinsk, Tyrkisik
mektesj, №1.)*

Viktor Fedorov

STALIN

Ösreitjn çarÛq sacqan çalqÛz kÛn var,
Söñveitjn çer çuzÛnde çanqan nÛr var.

QalqÛlÛd qamqocÛsÛ, aqÛl asqar,
Döñsran Stalindei adal Ûl var.

Arnalqan vaqÛttÛ elden Stalinge,
Çyrekten qainar çÛqqan ÛstÛq çÛr var.

*(Andreev audanÛ, „EkrÛndj“ ortalan
mektesj oqucÛsÛ)*

Çavaev TÛrsÛnvek

STALIN KÖSEMJMJZ EL ÇYREGJ

Өнердjn зәулjm вijk сьцьн алқан,
 Кун санар, сақат санар вiлjm алқан.
 Дәујрдjn Сталндjk валасьмьз.
 Вауьгьнда гylstannьн сесек җарқан.

Сталндjk җана заң еркjn өмјг,
 Сондьқтан, өлең җазам җалқьр көңл.
 Өлең де өнердjn вјг асыл кенj,
 Өленмен җарасьмдь қйнарль өмјг.

Өлең тјлдjn өрнегj, җан тјлегj,
 Ақьппьн сарьқтаидь җас җырегj,
 Өленге, өнерге де еркj берген,
 Сталин көсемјмјз ел җырегj.

(Alma-Ata, 12-мектеп)

Бекқанов Қ.

SOVET ÇYLDЬZЬ

Eljme кун қйладь көктен нйгьн,
 Қьзьқть вольр тйгмьс кыnnen-кынге.
 Вақьтқа вјздj vastaidь йль Stalin,
 җасайдь көсем мәңгj вјзвен вјрге.

Қйльрад вјздjn алтын аймақтақь,
 Гауһардаи җарқьратьр ои мен қьгьн.
 Өседj ел, өркендеидj қйлас җайьр,
 Астында вјздjn совет җйльдьзьпьн.

(Alma-Ata qalasy, 33-мектеп)

Ғеләвина

MƏŇGJ ÇASA STALIN

(Yiennij 50-kunj solaten oqucılar meiramına arnadım).

Kynde ösemjz vjz ilan,
Stalinnjn çazında.
Вильвиль сырар әп салған,
СССР атъ вақында.

Oqu-oqu çana oqu,
Ilic aitqan ıranım.
Bjzdn zaman märeler,
Ösjredj ilanım.

Dem alamız, oınamız,
Oınar çana qoımamız,
Quanьcren vygıngj kın,
Balalar toım toılamız.

Mıualь çemjs qılırqan,
Йль vaitaq çerjmnjn.
Qıgьctai vor cьньqan,
Erkesjnjz өmjrdjn.

Öitkenj, vjzdn ösjrgen,
Йль Stalin atamız.
Ana sytjn emjzgen,
Çasa kösem, çasamız!

(Сьгьс Qazaqьstan oьlьsь, Aqsuat
audanь, Aqsuat orta mekteej)

Pioner:
Qanapın Aqmetçan

STALIN

Saltanattъ otanъma
Baqъt bergen Stalin.
Өmjrinde tirtj өcreitjn
Çarъq bergen Stalin.

Altъn zandъ qolъ menen
Çazъr bergen Stalin.
Pravonъ йль eljne,
Alъr bergen Stalin.

Çarъqtaqan өmjrijmdj,
Gyldendjrgen Stalin.
Kecegj anau sar dalanъ
Tyrlendjrgen Stalin.

(Arъs audanъ, Kirov mektecj)

Aidakov Çjmaxan

ЙЛЬ MEREKE

(Quanъs)

Boidy kernep quanъs,
Kökke qйlac serpemjn.
Çainaqan çana otanda,
Sailauъm volad erten kyn.
Qalamъm sьrоъ toqtama,
Çazaiъn sözdjn көrkemjn.

Ед vjrincj kandidat,
Dәнъcran әkem Stalin.
Baqъtqa çirttъ çetkьzgen,
Syjktj atam йstazьm.
Oйqa çattar oqimъz,
Atanъd çazoqan ustavъn.

Serjkerj vavannъn
Molotov, Eçov aqamъz.
Syjktj vьzder jnъsj,
Baqъttъ, çat valamъz.

Вйqъr çyrgen arada,
Çaudъ torca qaçamъz.
It facistj sйmъrai,
Aq almaspen savamъz.

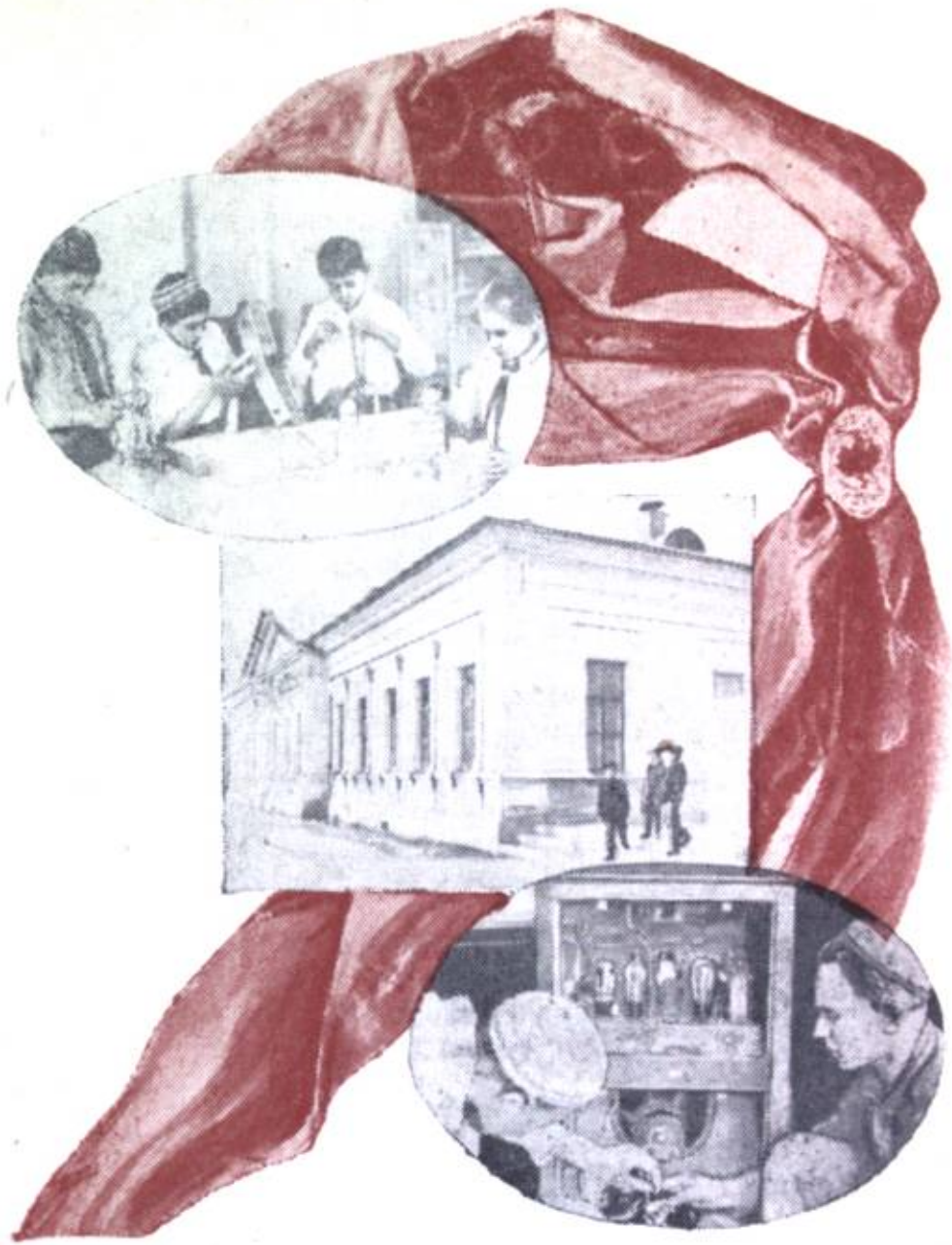
El sailaidь көsemjn,
Bjz quapьp kylemjz.
Stalin ata qalqqa,
Bjz syiemjz, syiemjz.

*(Sarı-su ауданы, Қызы діқан
колхоз бастауыс мектеп оқушысы)*

Aituov Cәkjtai

*ELJMJZ BJZGE ALTЪNDAI
ӨMJR BERDJ*

Alma-Ata pionerlerij yijnde

ВАҚЫТЪМЫН

Bjz җаз нйгь җагъгадаң,
җагъгадаң җайнадаң.
җаз нйгьмьз, җаз гьлмьз
җазда җайнар ойнадаң.

Bjz җаз нйгь җагъгадаң
Айаьнда алтын таң.
Bjz өсемьз гьлдеи җайнар,
Сьрар көккө саттық ән.

Вақыттьмын вақыт берген,
Куньм меньд Stalin
Мақтапамьн, саттапамьн,
Саттадырған йстазым.

Bjlm alam mektevjm sai,
Men җайнадаң җалың соқ.
Көтерьнкь көңлмь җай,
җауға җьрдан атам оқ.

Bjz җас йлан, вьз җас қьған,
Bjz көктегь кьндеимьз.
Көгеремьз көңлдьмьз,
Көктеп өсьр гьлдеимьз.

Bjz җас йлан аспандақь,
Толған тольқ айдимьз.
Алтын заман саияьнда,
җагъгаимьз җайнаимьз.

(Andreev ауданы „Екьрдь“
орта mektevijnь оқуцьы)

җабаев Тьрсьмөк

BAQYTTY ÖMJR

Kyn kyljр көк çiekten нйгьп сасқан,
 Baqьпыр wasьп idj çer, su, aspaп,
 Qьзьqть, quаньсть өмjр çasap,
 Örkender sovet elj alqabasqan.

Eljмde өstj өrлер, kyndeі çainap,
 Bьlvьldai Kьlэс arai тйгqoi sairap,
 Vodopianov, Cmidgei өsjр erler,
 Geroi volmaq aspaпqa qanat çaimaq.

Baqьttь, quаньсть өmjrлjмjз,
 Maldьmьz, kijmджmjз, egjndjмjз,
 Önerdjп asqar vijk сьпьп alqan,
 Çaidarь, çarqьп çyзdj көnjldjмjз.

(Cөwждjр ауданы, орталыу
 „kenes“ mektep оquцьsь)

Өсjрбаев Mөmөdiar

BAQYTTY OTAN

Ontystjk kymjs sudьп çaqasьnda,
 Taqь өsken vai taviqat saiasьnda,
 Çainaqan kyn нйгьндаі vjр аймаq var,
 Çij өsken vijk toqai arasьnda.

Qar çarqan vastarь arpaq taularь var,
 Qoиньnda çemjs, vaqса, vaularь var,
 Öп voиьп көleңkelj emen çarqan,
 Etekte ezen aqqaп sailarь var.

Bьl аймаq Ontystiktjп taularьnan,
 Mьk өsken Qьr Cьqьs sazdarьnan,
 Baradь Soltystjktjп taigasьna,
 Suьq qar—tenjzj qьs mьzдь voran.

Aqbastь, asqar keude Altai menen
 Bjр cetj arqьraqaп Volga ezen
 Ortada kyndeі нйгь Mөskeuj var
 Baqьttь el osь аймаqть meken etken.

Çarasqan ьнтыmaqь vjр yilj çan,
 Elj azat, тйгмьсь cat өmjr qйгqan,
 Quanam ortasьnda эnge wasьр,
 Bolqanson mьндаі аймаq maqan otan.

(Alma-Ata qalası, 35-mektep)

Lida Dorofeeva

Otu kestesj (kompozitsta)
Kosta Novikov, № 36-mektep, 9 sь klas (Alma-Ata)

ESKJ AUL MEN ÇANA AUL

Bjzdnj kəz aldymzda ekj suret tır. Bıl surettjn vjrn-cjsj qazaq qalqnyjn vıgyn qandai kyide kyn etkenjn kərse-tedj, sıyqsyz-eskj auldyjn veinesjn sipattadı.

Bıl surettj salucь Qaratal audanь Mıqgь selosьnda tı-gucь Qaldьbekov Nırmolda.

Qazaq enbekcilerj ıń Oktəbr revolutsiasyna deijn ətə aur xəlde tırdь. Mьndaqan mal, ədemj tırmьs, çaqь çer, aq yı ol kezde tek vailarda-çana voldь. Kedeilerde jcerge tamaq, kierge kijn volmadь, sondьqtan olar vjr tıljm nan

усјн тап атқаннан кун батқанса вайдн малн вақт, отьнн кестј, суьн тасьдъ.

Endj szder мына тйрқан екјнсј suretke qараңыздар. Szderdјn көз алдарыңызда Qаратаі ауданының Мйqrъ deіtјn qalасы тйr. Bјzджн йль Отанымыздың барлыq yлкен, кјсј qалалары тәрјздј Мйqrъ qalасы да қуанысты, саттыq тйгмыста тйгәдъ. Мйqrъ qаласының kolхозсылары вйгьноқьдаі сьртьq қйгьм yіде емес, кен, сарьq, әдемј аqас yілерде тйгәдъ, олардың балалары вай degendј, астьq, қалапастьq degendј вјлmeіdj. Мйqrьда әдемј ye mekтер var, балалар sol mekтертердеа саваq оqидъ. Мына surette көрsetіjген uаqьт, mekтер балаларының саваqтан peremenge сьрқан kezј.

Kolhozдың қанында, Мйqrъ kolхозсыларының еккен қызысанынан qant јster сьраратын qant zavодь var.

Bәіl surettј salqan Kopaev Nйrқali kolхоздан qant қызысанын тiер альр, qant zavодьна qарай заулатьр вара қатқан avtomovіldјn suretјn de salaын деп oilарты, вјраq, qансама Nйrқali talaptansa da avtomovіldјn suretјn sala-altарты. Al, Nйrқali вјзге қазған qатында, вјздјn kolхозда вјr емес әлде несе avtomavіl var deptј.

KӨKTEM KELDJ

Қаз erkesj keldj көктем
Қарқырадь kyldei кунj
Қан сујнер қерден, көктем
Сьртъ әне саттыq унj.

Қадьрадь қан-қануар
Masairадь aul-qala
Masатыдай tyрге endj
Baitaq dala қасылдана.

Nulь ваqта көкке өрlegen
Өстj tylep қаын, terek
En dalaqа верdj көрjк
Көк қараq—қасыл жеlek

Екpјndete кјrјstj jske
Kolхоздарда қыздь епбек
Egјstјkke traktorlar
Qйгьс соqа салдь өрnek.

Sondьqtan da, қуаныспен
Etјp duman көктем кунjн
Қетj-segјz milliard pud
Degen сөзјn Stalinnјn,—

Attandь әне вукл kolhoz
 Bolceviktjk etjr йran,
 Men de йranqa дауьs qosьp
 Өлеп çazam, сыrqaimьп әп.

(Атәс ауданы, Киров атындағы
 10 сынып мектептің оқушысы)

Өлиев Çазьprai

BJZDJN EL

Kөremjn отаньmda çarqьп çandь.
 Alьsta Kirov penen Qaraqandь.
 Taigada, сыqьsta da komsomoldar,
 Çarqьrap sөнves çaldьz olar çandь.

Eljmdе sansьz çoldar әsjp, qaulap,
 Daңqьl çol ньsanadaı çatьr sairap.
 Ontystjk pen Sivirge vailьq tier.
 Tyrksiv paravozьп çekken parlap.

Gyldenjp vaqьt qonqan vjzджп çerde,
 Sarqьrap aqьp çatьr өзender de.
 Kөnjldj өmjrdei vjz әп salamьz
 Baqьttьд нйгьп qийьp eljмjzge.

(Osokarovskidegьj I-sanda
 orta mektep).

V. Andreev

Qara torqal йиаш. Voloda Sencenkоvнн suretj. № 35-mektep, 8 cj klas (Alma-Ata)

BJZDJN LAGER KÖNJLDJ

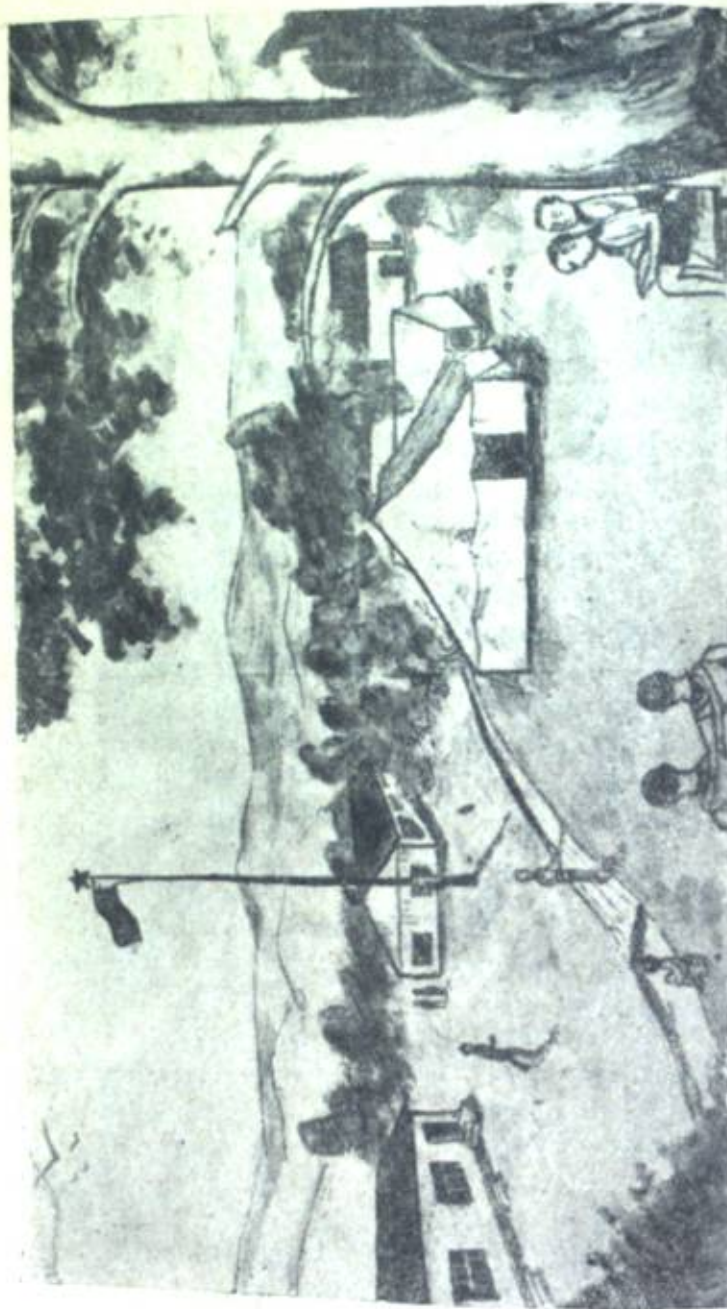
Bjzdn lager, könjldj kecterjmen
Esjmde menju көрке saqtaladъ,
Әnderjn pionerdjn йытраймын.
Esjmnen qъзыq kynder ketpeidj әlj.

Mjneki көz aldъmda: mөldjr aspan,
Çjвек çel, toqai сuь, судьн vetj.
Esjmde qъзы тuьт çйлдъz taqqan,
Esjmde әlj lagerdjn әdemj оть.

(Semelden).

Xamutova

Pionerlər lageri
Kols Karantsevitja surət. Çarva stansiası, № 5-mekəp

KOSTER

Ekj taudın alanında
Bjz lagerde qona çatır
Fn vjrnjncj çaqıq koster
Çalındatır-larıldatır.

Çı'dızdarda çettj ısqın
Çana ver qıraq çörcegim,
Çelrjsjn ıler esken çel
Erekce sılu oş tyn.

Taudın qoının kenedj,
Quanıstı vjzdjn an.
Kylkj, çattıq saıbrren
Yzaq kın tıval oınaqan.

(Lyriksis, 27-mekəp)

Fede Aleinikov

miz arqandь aьp taudьn kьk maisaьь җaқьna qarai bettedjk. Bьz Tьncannьn aьp qaraқailaгьn җaмьlаn bьjk җotaқa cьq- qanda, bьzdьn aldьmьzdan nece tyrlь tamaca әdemь tabьlаt- tьn sьlu surettь panoramasь acьldь.

Bьz kьp uaқьt qoc iьstь cөpтерdьn arasьndaқь әdemь gьlderge qьzьqьp tьrdьq. Sonson әdemь ylken bьr-bьr coq gьl aьp, qaita dem aluқa toқlaқan җerьmьzge keldjk. Bar- lьqьmьz da vьl җerge җьldьq. „Geolog“ Vova Nortsev kьp tastar әkeldь, al, fotograf Kolә Kovalev kьp suretter tysьrьp әkeldь

— Balalar, sьzder, tas pen gьl әkeldьnьzder, al, bьz җaқ- sь dәmdь tamaq daiarlap qoidьq. Oтьгьndar — dep bьzdz „Povorlar“ Valә men Lena saқьrdь. Tamaq jсьp oтьгьp, bьz bьr-bьrьmьzge kөгenderьmьzdz aittьq.

Lena, Valә җana Nina, bьzge өзderьnьn aiudan qalai qoгьqqandarьn aittь.

Tamaq jckennen son, bьraz dem aьp bьz oььnа kь- rьstьk. Ot vasьnda kөnjldь әnder cьrқaldь:

...Ot sender җaмьndar,

Pionerlerdz җinандar!

Bьr saқattan son varьlьqь tьпьctaldь. Barьlьqь da өзdz- өзj oгьndarьna varьp йььqtauқa kьrьstь.

Tauda bьz yc kьn voldьq. Balalardьn varьlьqь da җaқsь dem aldь, kьp kolleksialar, gervarialar җinadьq, җandь вь- гьc ycьn kөbelek, qoпьz, kesertke taқь da kьp xaiuandar men җәndьkter йstadьq.

Kьz bьz өзьmьzdzьn җandь вьгьcьmьzdzь mektepke tart- tьq.

(Talқar stansias)

Cura Lәbedәva

Janнат.
Vova Gьrmanьn foto-ettud.

OTANBMÝZ TURALÝ ÇBR

Kyres çoldasl En qairattý erijkpen
 Atý danqtý ýly. Sovet el ycjn
 Kyres çana jsj ycjn Leninnjn
 Bjz tudýqqoi kyresuge sol ycjn.

Qairmasý:

Otan ösjp,
 Otan gyldep,
 Quanyctý varlyq kyn,
 Otandý alqa
 Tjke bastaid,
 Tjke bastaid,
 Bjzdjn kösem Stalin.

Bjzde ösken varlyq çerde qala var
 Qýrýradý, daladaqý çainar gyl
 Nýr qýtmalar kommunizm çolyňa
 Sýlu colpan çarqýraidý elektr.

Otan ösjp,
 Otan gyldep,
 Quanyctý varlyq kyn,
 Otandý alqa
 Tjke bastaid,
 Bjzdjn kösem Stalin.

Çenjlmeitjn berjk ýly otanqa,
 Bostandýqqa, kyljp erkjn çyretjn,
 Çana ardaqty, en syljktj kösemge
 Baqyt çýgyn bjz çyrqaimyz qosýp yn.

Otan ösjp,
 Otan gyldep,
 Quanyctý varlyq kyn,
 Otandý alqa
 Tjke bastaid,
 Bjzdjn kösem Stalin.

*(Qaraçando qalnsý,
 Orta mektep № 5).*

V. Gorozenko

Kjlem ucjn otu kestcsj.
Cura Arxipova. № 19-mektep, 6 сы клас (Алма-Ата)

АҚҢАЛ КЕНЈ ТУРАЛЪ ӘНГЈМЕ

I. SOTKESJNE 14 SAQATTAN

Ertede, Rossianъ pomeccik, җауыз kapitalister bilep tır-
qan kezde, vjzdjn rudnik anglicandardьn qolьnda edj. Sax-
tөрler qanca uaim, qaiqьnъ vasьnan etkjzvedj. Olar suьq,
qaraуьtqan җer yilerde tırдь, sotkesjne 12-14 saqat җйтмьs
jstep өзjnjn kyndeljk envegjne 30-40 tijn aldь.

Өзjnjn varььq az envek aqьььn җйтмьskerler араq jcetjn
yige арагьр, qaiqьланьр jcjr qoia тьn voldь. Yilerjnde vьlar-
дь ac semia, qaraуьtqan qaranqь җer yi kytjр tırдь.

Taң erten erte җйтмьskerlerdj aiqailaqan gudok oiattь.
Olar cala-pьla kijnjр saxтьqа җetuge asьqtь. Eger, saxтөр-
ler җйтмьstan kecjgjr qalьр qoisa, olarqа cтраf saladь ne
җйтмьstan сыqaradь. Al, җйтмьstan сыqу, rudniktegj caqtөр-
lerge en aqtьq vjr tьljm nanьnan айгььlumen vjrdei.

Bьdan 20 җьl vьгьп vjzdjn rudnikte osьlai өmьjр syr-
gen edj.

Mica Xьistov

II. TИRMЬS TAMACA

Anglicandardьn vjzdjn rudnikten quььqanьna varьь-
qь 20 җьl өttj, mьne osь uaqьttьn jcьnde vjzdjn rudnik qa-
lai өзgerdj. Kecgj taqьr җalanac җerlerde vьgjn yьken

sahtylar, ken uatatyň çana altyn çuatyň owogatitelni fabrikalar östj.

Qazaqtyň kigiz yilerinjy onyna, ylken mektepter salyndy. Onyň çaqsy klastary men kabinetterjnde myndaqan Aqçaldyň waqyty balalary oqidy.

Mektepten vjr nese adym çerde „Gornok“ kluby var. Kecke çaqyň osynda çastar, qarttar gazet oquqa, radio tyn dauqa, oıyn korige çinalady. Mynan basqa vjzde Dzerçinski çoldastyň atynda taqy vjr klub var. Bıl klubta kynde dıbysty kino volyp tırady.

Balalarqa rudnikte tıru öte konyldj, çaz lagerge varamyz, onda çaqsy dem alamyz, özenge somlamyz, kyngedenemjzdy kydyremjz, al kyz çana kycpen, özjmyzdyň tuşqan mektevjzjnge varamyz, oqudy „çaqsy“, „otlicno“ oqımyz.

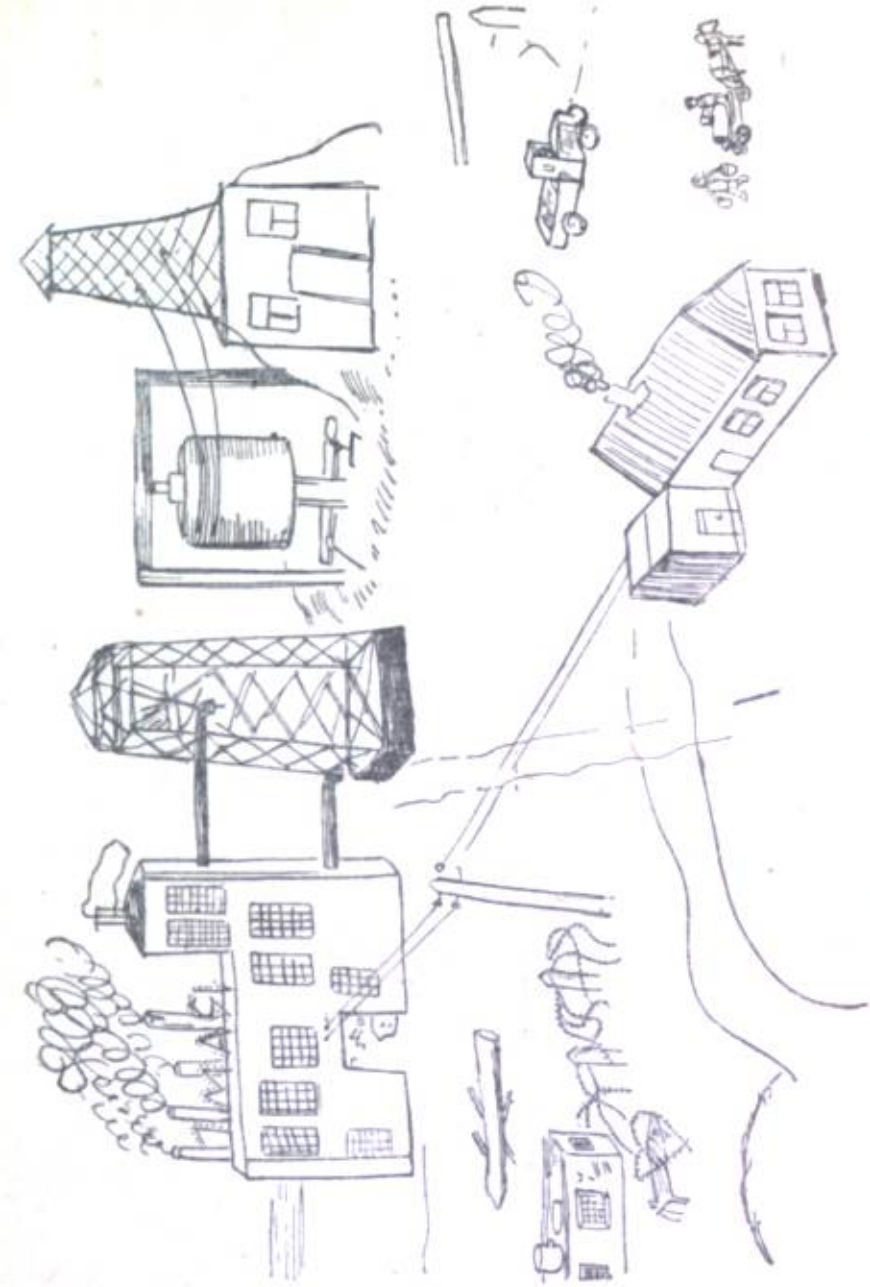
Klava Pavlova

III. ÇANA YIDE

Bjz alqac Aqçal rudnigjne kelgende, Mynda çyrtlyqan vjrnesce kigiz yi çana var edj.

Myndaı kigiz yidyň vjrjnde vjz tırdıq. Tynde suyqtan çaurap syqamyz, al, kyndjz tytjnnen tıncsyqamyz. Osylal vjr az uaqyt öttj. Tez uaqytta çazyq dalada ken çaryq yiler salyna bastady. Bıl sahterlarqa arnalqan pater yiler edj, qazjr osy paterlerdyň vjreujnde tıramyz. Yijmiz çaqsy, çyb. Elektr çanyp yidy çaryq etjr tırady, radio oınap tırady, vjz vjrnesce çyl vıgyn tıroqan qolaisyz, suyq yi turaly alda qacasan ıımytıq.

Kole Kiselev

Aqçal kenj. Mıca Xıystovıñ surıej. Orta mektept

IV. 50 ÇYIDAN SON

Men 1968-çyly Aqçalda kelip edim, tıptj ony tani almai qaldym. Eñil vjrnese mñn qalqy var kjckene rudnik emes, vñil vjr nese çyz mñn qalqy var ylken qala bolgan eken. Eñil vjr uaqıtta çazyq dala bolsa, qazjr ylken yiler salınqan, ken taza keceler sozylqan, onda saxterlerdjñ semialary tırady.

Qalada tramvailar çyrjy çattı, saxta, zavod, fabrikterge qarai trolleivustar aqylp çattı. Men eskj ötken uaqıtı eske tysjrdjm. Menjm köz aldyma kjckentai Aqçal rudnıgj, çalqy fabrik, mektep, klub, vjrnese yiler elestedj.

Al, qazjr qalada vjr nese mñn köp etaçdy çaryq yiler var. Bñlardyñ jçjnde erekce közge tysetjn sñlu mektepter, olardyñ sanı qalada ekj çyzden astam.

Bñrnqy rudnik Qazaq respublikasynyñ altyñ öndjrsjñjn ortalyqy boldy. Vjrnese saxtalaryñ körgen son men trolleibusqa mñnjr qalanıñ ortalyqyna keldjm. Mñnda men Metro stansiasyñ kördjm.

Menjm aldymda ademj zaly men çer astyndaqy metroynyñ stansiasy tırdy, bñlardan çaidyn oqyndai zymyrap elektrı roezdar aqylp çattı. Vjr minuttan son „1905-çyl“ alanyña keldjm, vñil alanda pionerler yij var edj. Bñl köp völmelerj var ylken çaryq yı eken, mñnda mñndaqan balalar dem alıy çımyş jster çaty eken. Toly çatqan völmennjñ vjreujnde, vjr top vala aıqı ñcu ucjn raketanyñ modeljn çasar çaty. Men olarqa tajan keljy, sjzderdjñ qaisylyz qoça volasызdar dep sñradym.

— Vjz — dep olar ñymdasqan tyrde çauar verdj. Keske çaqyn osy pionerler yijndegj ças körucjlerdjñ teatrında

„Zolotoi kiucik“ — degen plesenj kördjm. Oñnauçylary balalarydyñ özj völdy, men pieselerjne öte syisjndjm.

— Oslai, men Aqçal sotsialistjk qalasynda uaqıtymdy ötkjzdm.

Kolə Civalov

SERGO TJRJ

Tarix syigen, el syigen.
Kyn nıǵındai syıktı ıı.
Araıızdan Serǵonıń,
ketkenıne toldı ǵy.

Sergo ǵıdj deu qıǵ daqıyrt,
Sergo tıj ǵmıjıde.
Aq dıdarıń Serǵonıń,
Kǵrem ıııı men kunde.

Serǵonı kǵrem qalqıń
ııı darıa jsınen.
Ken qoraǵı, tau vızıan,
Millıonıń kucınen.

Sergo ǵıdj deu qıǵ daqıyǵ,
Sergo tıj ǵmıjıde.
Aq dıdarıń Serǵonıń
Kǵrem ıııı men kunde.

Sergo atı ǵattalad,
ǵyregınde qalqıń.
Sergo atı mǵngı ǵspeıd,
Betınde altıń tarıxıń.

*(Zalsan qazaq ortı
mekteojnıń oqıscıı)*

Eset ǵukebaev

АТТАИЫҚ НЫҚ ВАСЫР АЛҚА

Ҷенспен отан гүлденіп
Батыл қалқы ҫүреді
Майданда ҫауды талқандар
Еңбекті дос деп біледі

Қаҫығы басамыз
Көтере ән ҫырқар
Ес бөгет ҫолдан вјз вјлмеіміз
Бақытқа кенеле
Данқты қайратпен
Батыл алқа басамыз вјз.

Далда егін ҫелкілдеп
Өсіп тұр бәрј салалы
Көңілді қыз бен ҫігіттің
Естіледі сән әң.

Қаҫығы басамыз
Көтере ән ҫырқар
Ес Бөгет ҫолдан вјз вјлмеіміз
Бақытқа кенеле
Данқты қайратпен
Батыл алқа басамыз вјз.

Қиылады көңілді ҫыр
Сын бақыты вјздің ҫерге
ҫоқ ба қада міндай өлен
Тек ҫырқалар вјздің елде.

Қаҫығы басамыз
Көтере ән ҫырқар
Ес бөгет ҫолды вјз вјлмеіміз
Бақытқа кенеле
Данқты қайратпен
Батыл алқа басамыз вјз.

«Қарағанды қаласы»

Valdimir Savcenko

Костя Новиков. № 10-мектор, 9 сь кивс (Алма-Ата),
«Nasturmort»

СЪҚСЫН ҘЫРЛАР САРЫҚТАР

Көңлдж иолка,
Әр җерде җаинады,
Көңлдж балалар
Қызық той тойлады.

Қырысақ, ойынысық,
Кычкене паравоз,
Үстінде иолканы,
Ақсақал дед мороз.

Мақтадан јстелген
Ой өјзджн ескј дос
Ал кәне балалар,
Өлең айт, әндј қос.

Кел көтер, балалар,
Сырқайық тәтј җыр,
Суреттен кылјмдеп,
Сталин қарап тјр.

Al, kəne balalar,
Qosaıyq daıyıstı,
Estıysın Stalin
Balalıyq alqıystı.

(Alma-Ata, 41-мектеп)

Т; Коцевникова

TÖRT BATYR

Alısta sonau tykırjde
Aq qar, kək mız, ien çer,
Batyı çyrıp çol sektı,
Sovettjk tört batyr er.

Bırjnen son vıreuj
Actı polius sırlagıp,
Qorıqradı arattan,
Sectı polar çırtvaqıp.

Tenjz tulap, mız kəcır,
Borasa da mız vorap,
Purga, daıyl, uskjrk,
Soqsa da qattı uragan.

— Dalada çalqız qalmasıp,
Stalin varda vıldı olar,
Jzder, taıyr alatıp
Quattı, kuctı elj var.

Jstedj olar kəp-kəp ıs,
Zerttep, ölcep poliustı
Qızıl tulı lager
Sozdı jlgerı çyrıstı.

Qъзы tudъ qolqa йstap,
Mйz poliustj kezgender,
Mjndetterjn orъndap,
Maskeuge qaitъp keldj erler
Kyljmdep vugjn qarсъ aldъ
Stalin men vjzdn el.

(Alma-Ata)

Mika Donigevic

Ças suretcj Slava Lepeckinnjn fotos. № 15-mektep, 6 es klas (Alma-Ata)

ÇANA ÇЫR

Çana çыр гyl çainaçan tırmьs çьгь
Çana çыр kyc çainaçan qıgьls çьгь.
Çana çыр danqь asçan var әlemge
Çana çыр sotsialistjk ıль js çьгь.

Çana çыр çarqьn çyzdj masairaçan
Çana çыр otan ıль erdjң çьгь.
Çana çыр mьnai qııьp, altьn atçan.
Çana çыр asqar alьp kennjң çьгь.

Çana çыр aqьl kenj dariasь
El kьnj Stalindei dana çьгь.
Çana çыр sәndj әmьr qısaçьnda
Çana çыр masairaçan vala çьгь.

Çana çыр altьn ıльn aimalaçan
Çattançan çarqьn çyzdj ana çьгь.
Çana çыр çainap tasçan epvek kenj
Çana çыр sotsialistjk dala çьгь.

(Eşiklej orta qazaq mekteej)

Baitanaev Amantaı

İnnattьn qoьnda çasqır kycij. Çena Isakovtьn fotosь. Kaskelen selosь, orta mektep.

ANA ƏLDIJ

Əldi qalqam ças vövek
Çana ösprjrn valdərqan.
Çan səulecjm sen ucjn
Eljn vaqca saldərqan.

Bygjn kylsen qaraqm.
Ervekte erten qaz tıgır.
Qoidym saqan macına
Oıynsıqte aldıgır.

Aparaıyn iəslige
Kecjgermjn çıtmıstan,
Oına sonda qıntındar
Oına sonda balaqan.

Əsjredj ol senj
Sınyqırad volattai.
Er qıraqv vater vol
Əs qıırvıgır çanattai.

Əitkenj senjn otanyn,
Syiedj vater volqandv.
Çek koredj çasqancaq
Tavanısz vor qalqandv.

Əsjremjn men senj
Etem geroi er çyrek
Çaqıv volırv sen de əs
Отаньна vol tırek.

(Arıs, Kırın mekteof)

Çıgıtekov Anaravk

Çамбы (portret) Vova Girmанның fotosь.

QAZQIYSTANNYN QALQ AQBNY ÇAMBYL ÇABAEVQA

I. KEP ÇASA

Kep çasa, сырға әнјндј ҫыдар воӀь,
Ardaqтар tuqan eljn syigen aqьп,
Çьгьп ças, çana emes pe tereп oӀь,
Qosььp йь otanьm әп сырqaitьп.

Ilia Kolcin

(ҫaskelen selosь, orta mektep)

II. AQBNQA

Aqьп Çамбы вӀл sәlemjп,
Qartaima әj, çasa көр ҫь,
Ваqьt ucьп vьzge өlenjп
Çauqа qaiqь voьsьпсь zjп.

V. Ozerov

(Alma - Ata, № 41-mektep)

III. AIT ÇYRÛNDÛ

Ait çyğndÛ ÿlb aqÿn,
Çalqÿn tuqan çÿn ÿlb.
Senjn çyğn çarqÿn çaz,
Syisjnÿ otan çyğaidÛ.

*(Sairam audanÿ, Cernodov
poseikesÿ, Ortalau mektep)*

Çene Mazoxina

ÇASARQAN ATA ÇAMBÛLOJA

Çarqÿtar ørge ørlegen senjn ynÿn.
Ørnektep qÿidÛ çyrdÛ øtkÿr tÿjn.
Nÿr bergen Stalinjnÿ zamanÿnda,
Çasaryr on segÿzge kelgen kynÿn.

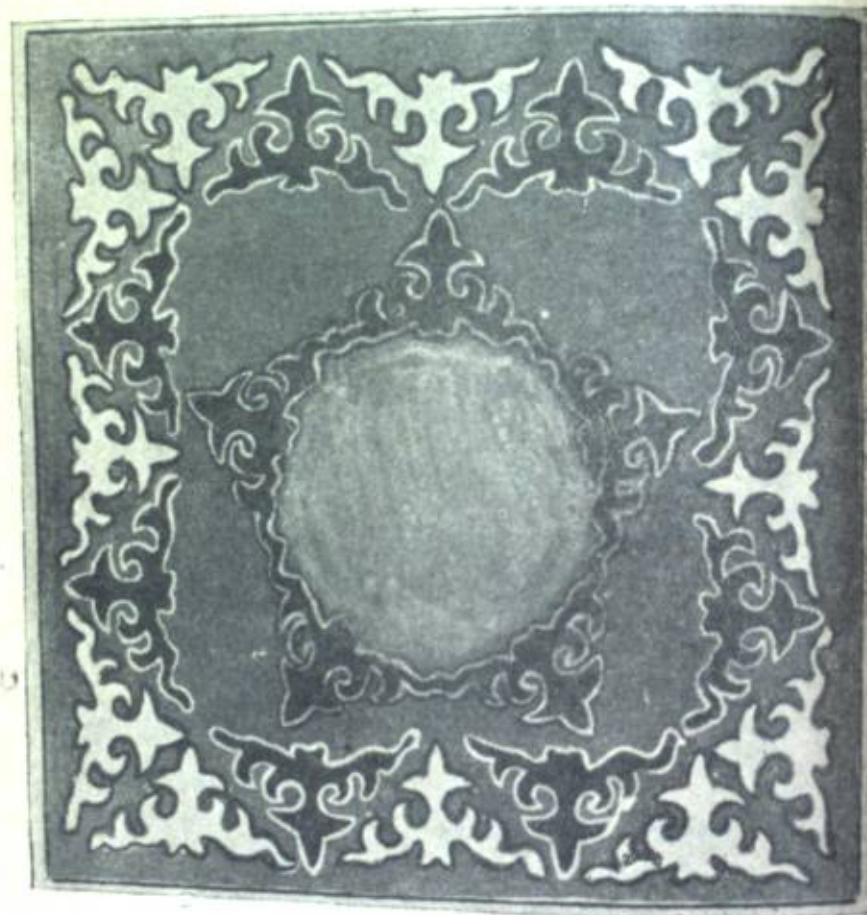
Буьньн алтын сөзвен өнектетÿр
Ақтардÿн көркем сөздÿн тыгел сыğн.
Çyğlaqan dostÿq çyğn tättÿ ynÿn
Ødaqÿn araladÛ oi men qÿğn.

Eljmnÿn en çoqarqÿ pagÿradÿn,
Çyirÿgÿm Çambyl atam aldyñ bygÿn.
Kønÿljm dariadai calqÿr tasad,
Stalin der çyğaqan çyğqahnda ynÿn.

Çasarqan çÿger kÿcÿn Çambyl ata,
Çainaqan alma qÿzÿl vette nÿğÿn.
Tarpqÿğ көркем сөздÿн qart komandir,
Tÿzÿlgen stroida vÿzder jnÿn.

*(Su audanÿ, 10 çoldaq
qazaq mektesÿ)*

Çeksemÿin Raxmetolla

Olu kestesj kompozitsia)
Iura Timofeev. № 19-mektep, 7 cj klas (Alma-Ata).

ЇАМВЫЛ АҚЫНҚА

Вақыты байтақ елге
Тарады Їамбыл ғырлары,
Оалқыт суыген ардақты
Йы көсем туралы.

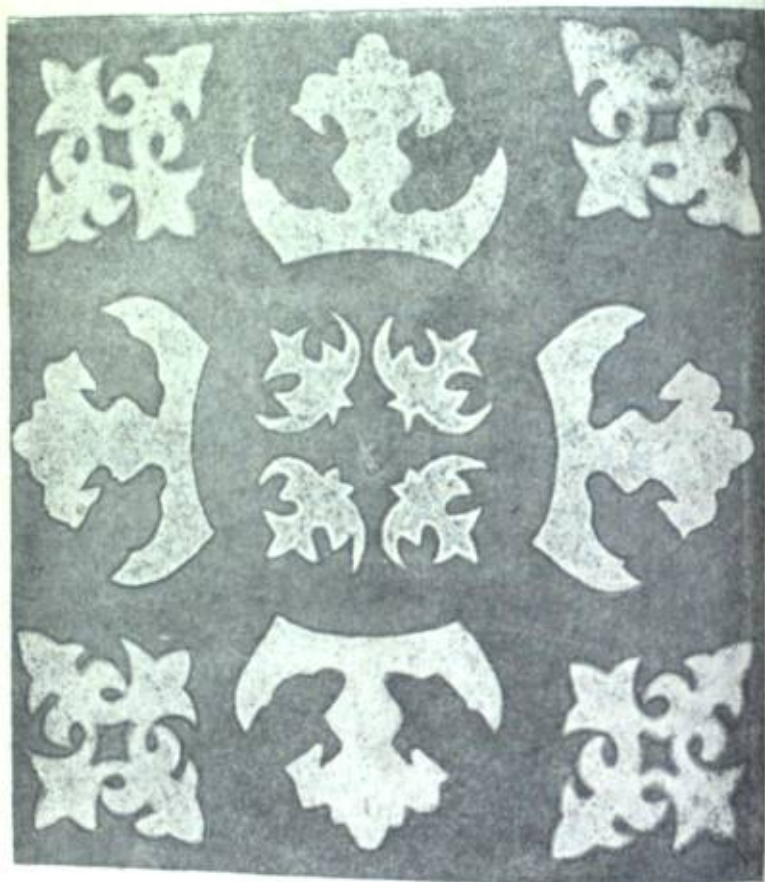
Вақыты өмір, сат қалқ
Колхоз, совхоз қайынап,
Оқыды елге мақтанар,
Тундиді қаулар қайынап.

Суықты парком Еңорға,
Өлеңін атам арнаған.
Қан қымар, ванды фацисті
Йы сөзбен қарғаған.

Қазыңыз тақты көр ғырлар
Мен оқыды суыемін.
Қалқытн йы ақыны
Көр қаса деп, тйлемін.

Fede Melnikov

(Турксия, 27-мектеп)

Керамический плиточный рисунок.
Сута Михайлов. № 19—мектеп. 6 сы класс (Алма-Ата).

TÖK ATA

(Qalq aqынъ Çamalyqa arnatmyn)

Tök ata, altyn sözdj cever tjlmen,
Saira ata, sanduqactai cattьq unmen,
Kөркейgen, көркөmdengen el men çerdj
Aйтъңыз keljstjрjр asьl çьrmen.

Tök ata, söz asьyn ьlь eljme,
Әsemdj көrktengen gyl çerjme,
Mengerjр texnikанын tjljn vьlgen
Tartu tart alqьr qьran cьn erjme.

Çьrla ata, Stalindei er danasьn,
Meirjmdj Өlь көsem dәньспандь,
Nьr vergen ьlь eljme altyn kyndei
Qalqьmпын паqьz syier cьn valasьn.

Çasa ata, көр çasaңыз gyldenjпz
Әn qosьp cat eljmnen tyrenjпz,
Çainaqan cat tьrmьsta calqьp өsjр
Әljde көsem sözjn yлrenjпz.

Өмірде салқып өсіп гүл җайнаимыз,
Вақыттың вақасында биз сайраимыз,
Сиз җазған кысқа җырды сыздатимыз,
Тыңдаиды ел сүйсінсін, биз талнаимыз.

(Сымбат, 10 җылдақ
мектептең оқысы)

Сығарған Р.җ.мбет

EGER, ERTEN SOQIJS BOLSA...

EGER, ERTEN SOQÛS BOLSA

Eger, erten kenet soqûs bolsa,
Çauьzdar eljmjzdn cetjn torsa,
Komanda Kremjlden tarap elge,
Al, çastar tez qarulan deitjn bolsa,
Ataqû, er Klimnъn soûna erjр,
Çandarъ SSSR dъn atqa qonsa.

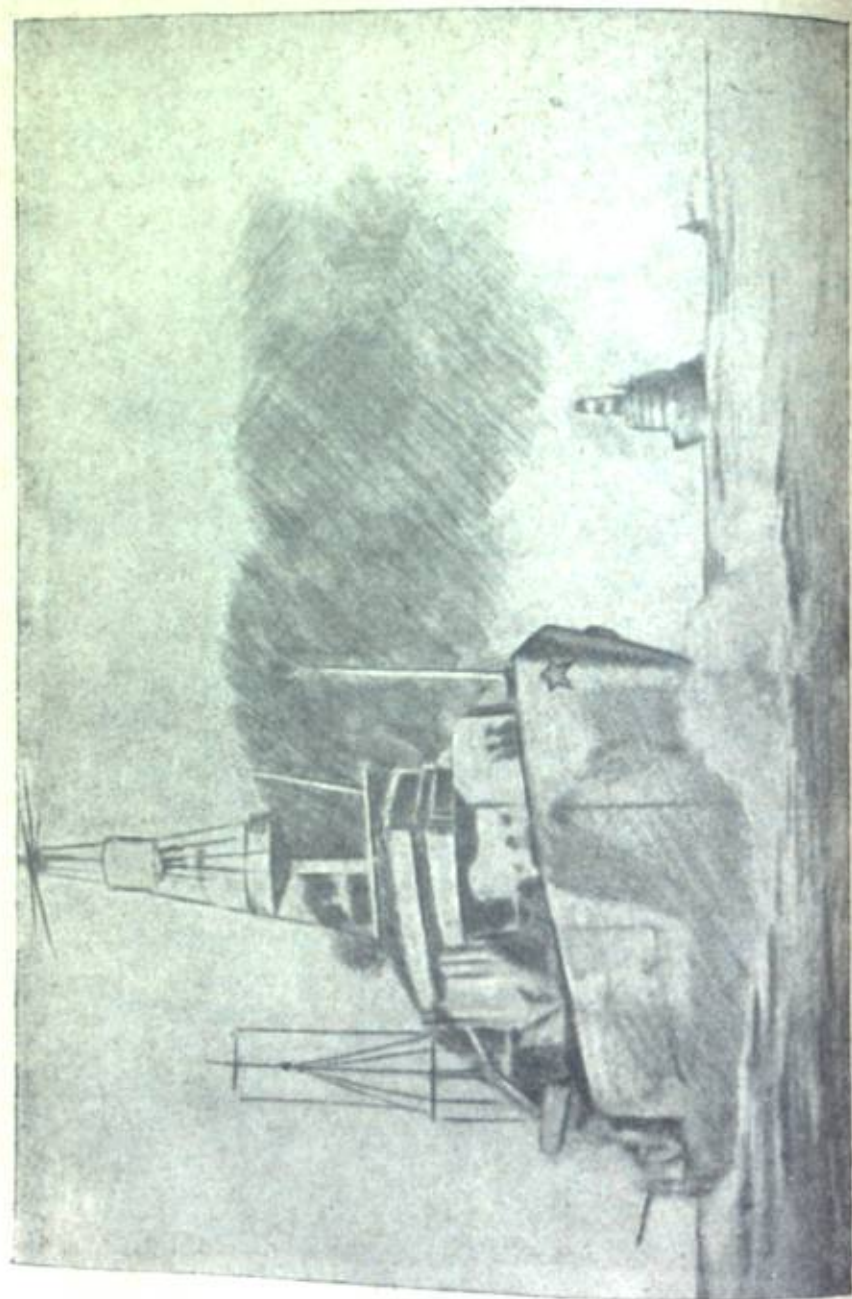
Erljktjn en vijjn kърjр sonда,
Soqûsta cekaralьq volqan sonда,
Çauьzdar tastар çerjn qacar edj,
Artъnan oq çauqan son tonna-tonna.

Al, sonда mьqû sappen kърj, çastar,
Zor maidan qandъ kektj tai-talasta,
Çauьzde vatqan kunnjn çaraqъndai,
Etemjz qanmen çuьр, aralassa.

(Çelek audano, 1-mektep)

Çïmaxan Traucïn

Костю Новикова
Тендер сёзгесинде кызылге,
№ 20-мектеп, 9-к. класс (Алма-Ата)

МЕН ОТАНДЫ ҢЫЛАЙМЫН

Саттықтың сығып сылаимын,
Мен Отанды ңылаимын.
Вақтытым елде кен,
Бир туғандай өздер тең.

Еркндик әнжн саламыз,
Ел айтса майдан барамыз.
Қырал туссе әке қолынан,
Сықар йль соңынан.

Сықараң қат ол әнге,
Бөгелмей қамал ес ңерге,
Ңан-ваньгым комсомол,
Тйлқасың өмжр сен елге.

(Турксия, № 21-мектеп)

Ңенә Горбасев

**MAIDANOJA KLIM VATYR
BJZDJ BASTAR**

Egerde soqsa, soqys dyleilenip,
Otandy qorqau usjn attanamyz.
Mьndaqan vaty, qaitpas — geroilarmen,
Maidanqa Klim bastar saptalamyz.

Qalyqtar kek astыnda alyp qыstar,
Attylar lar qoiady salyp ыran.
Koihoz, zavod, җanada cek arany,
Qorqaidь daqty ыл qызы qыran.

Mьzqьmas soluz sovet cek arasyn,
Saqtaidь җenjmeitjn vaty asker.
Kөpveimjz, җasatpaимыз vandyларqa —
Baqьttь өmьrjmjzge esvjr kesel.

(Alma-Ata qalasy,
№ 16-mektep)

Niusa Soloduxina

SEK ARALыQ ÖLEN

Ғer ystjnde җel esed,
Tau ystjnde vьlt көced.
Sek arany җаныnda,
Vintovka alyp qolyна.

Сэсовоі җур qыраqь,
Qыспен kehes qырады.
Tau jcнде estjled,
Sekisterdjн ölenj.

Әnj, attaryн oinatyp,
Ғeldei esjп keledj.
Sek arasy — geroilar.
Ғau degende qыраqь;
Tek kelse җau, erlerjm
Tas-talqan qылады.

(Alma-Ata oslosь,
Baxьt selosь).

Nade Beloenko

Сейранлыг ээллелге. (Мал мейлиги)
Хуучин зооветеринар эрдэмт

QЪZYЛ ER

Çeňmpaz dauыda өsken епбек еrj,
 Мьзqьmas Отаньмньп кьctj велj.
 Çоq қьlqan çai тьskendei çауьzdardь,
 Ełьmьпd ардаqть вьл çауьңgerj.

Qъзыл er qоibьlqan at sөпbes mөңgj
 Aıьbндь çаудан qaitpas qйгьс tөndj.
 Ваqьтть, cek arada kьzetedj,
 Ötkьjzvei qандь ауьz çауьzdardь.

Васцьсь Vorocilov Klim ватыр,
 Qйгьс кьс, таьпвайтаь вerjk ватыл.
 Торцьсьп dйsрапньпн yzgen dөldөp,
 Ornatьp vastarьна zөman aqьt.

Pulemet, zөpьjrekten qarularь.
 Aq алмас. qьлс, мыльq таqьлqань.
 Kөzjnde oınaqсьqan çаьндь ot,
 Çауьна эigjьj vor тапьlqань.

Çaralqan asьl dene веine qйгьс,
 Saima-sai asьниqа мыльq. qьлс.
 Bьzdьdь er maqtаньтыз qъзыл әsker,
 Çөлвjrep алдында tu qъзыл вьлjс.

20 da vugjn mjne, el qьranь,
Qaçьmas йьmdasqan kyc qйralь.
Өzjne tigen çaudь talqan etu,
Йstaqan йль maqsat er йranь.

Eljmdе toльp çatьr otancьldar,
Bjr emes sansьz çastar—talai mьndar.
Çьgmada el qorqaitьn çigjt voldь,
Өzjnmen vjrge kece tuqan йldar.

Tamaca vjzdjn eldjң vaitaq çerj,
Nйrlanqan çəңa zamanen vaqьttь elj.
Qorqaqan çьgma çьldai йль otandь,
Çasasьn syijktj eldjң qьzьl erj.

Erqasьmov Saqidolla

BJZ YLGJ BOLAMьZ

Poselkege çol menen
Otrəd ketjр varadь,
Çьrқар salqan ən menen
Aiaqtarьn aladь.

Çol voйь kolhoz egjnj
Bidai, çelmen sьldьrlar,
Sйльnьn mьsьq mйrttarь
Çaiqaladь suьldar.

Kөrdj otəd vjr kezde
Kөzderj өtkjр qьraqь,
Oqcau çyrgen ekj adam,
Syngjр kettj çьraqa.

On çaqta var cekara,
Bйl çьra solai ketedj,
Bjr auьzdan valalər,
„Çan eken kjm vйl“, desedj.

Qas qaqqanca çygırjır,
Keledj olar zastavaqa,
Çöneldj ertjır əskerdj,
Çaulardı ıstap almaqqa.

Çaudın çolı kesjldj,
Üstap aldı otrəd,
Balalarqa əskerler,
Aittı kör-kör rahmet.

Pionrler quapır,
Kuljm qaqtı çyzderj,
Bolamız der ər-qacın
Basqalarqa vız yigj.

(Qazkelen selosjnjkj)

İlia Kolcin

K Y Z E T T E

(Əngimə)

Ças pogramicnik Semen Lotko vırjncj ret kyzette tırdı.
Оньмен вırge, əvır tıqırqa qılaqın salır, „N“zas-
tavını pogramicnikterjnı senjmdj çoldası „Dek“ çattı,
onı çuı arada pionerler zastavqa bergen.

Тун volqan edj.

Aldın kımjs çarqı aspanda aqırın çyzır çırdj, aına-
lanın varlıqında tıncıtdı völdı. Çalqız-aq samal çel yiken
qaraqailardın vasın erter qozqaltır tırdı. Vıraç, azdan
son əue raı çattı özgerdj. Aspandı qara vılt bastı, ötkır
çel soqtı.

Вırkemeler çапвır çаиа vastadı. Ainalanın vərj qar-
qara volır kettj.

„Dek“ suıqtan ırırjır aqırın qınsıladı. Qoi, „Dek“—
der çauınger aqırın sıvıladı. Çauıngerdn çıvı sızjn
sezır it qınsılaqanın qoidı.

Çаиın qııır өттj.

Kenetten cek aranın ar çarınan volar-volmas tıqır
estjldj, Lotko saqtana vastadı. Ol, zastavın nacalnıgnjn
tapırqanın eske tysjrdj.

Qaraqılyq aldaıvı, çau ailaker çana sım, vıraç, çau-
ınger onan da ərj ailaker volu kerek.

Qorcuqqa alu kezj
Iura Timofeev, 10-mektep, 7 cı kläs (Alma-Ata)

Semen sen, arandatır çırme!

Senjnız, tıncıszdanvanız, çoldas nacalnik—der Semen pıqızdar raport verdj.

Ol, qazır kuzette tırqanda qaranqı çerlerdj qadaqalar qarar, arvır tıqırqa vaırtaq qılaq qoidı.

„Mındaı tynderde cek aradan sılon, diversanttar etır ketedj“—der oiladı ol. Qolı vintovkanı tırıtı qattı qıstı.

Çalan çerge sıqır, ol toqtadı. Oqan tairu çerde sıljık qımydadı. Aqac arası çasıqır Semen vaqılatı vastadı. Bır minutten keıjn, ol sıljıktan sıqqan ekj cek aranı vızucılardı kördj.

Semen tez: „Cek aranı vızucılarda etuge çol veru kerek, al, sonson vılardı tırjdeı ıtıtar alu kerek“—der qortındı çasadı. „Dek“ tı qarqı vaudan vosatır, etj vızucılardı qaitar çolın kesır, mıltıqtı qılaqın qairtır. „qoldarındı çoqarı köter“—der aıqalı saldı.

Vızucılar qasraq völdı, vıraç „Dek“ vıreıjn quır çer tır tartır qalraqtalı tırırdj, ekjncısj toqtar, qolın çoqarı köterdj.

Vızucılardı qarısızdandıtır, Semen olardı alır çırdj. Bıl kezde zastavtı nacalnıgj kuzettegılerdj aralar kele çatır edj. Semen Lotko vızucılardı oqan tırıtır, etj kuzetınde qaldı.

* *

Tarıerten Semen Lotkonı zastavtı nacalnıgj çaqırdı. — Nagrad veruge ıtınatır senj—dedj ol oqan. Sen cet memlekettıjn vırıjnı jıç sılonarın ıtıdadı. Qıanqarınan ças pogramıcık ec nırse aıtı-almadı. Al, „Dek“ ce—dedj.

- „Dek“ pe?
- „Dek“ke de nagrada berjledj.
- Bız tamaca „Dek“tj əsjrgen pionerlerge ylken alqas
aitıp, vaqalı silıqtar berdj.

(Kaskelen, orta mektep)

I. Kolcin

QBZYL ƏSKER

Qııyl ƣyg, qııryrsy ƣyg, qııqylsy ƣyg!
Qııryrar kunjn vugjn, ƣapır gyl-gyl!
Vugjn toi, vugjn ƣattıq, vugjn vaqıt,
ƣyrlaitın altın nıgın, vugjngj nıg.

Tөгji ƣyg, tasqında ƣyg, aqtarıl ƣyg!
Aqtarıl ar kun vugjn—səulelj nıg.
Aıvındı Armanın ƣasaıvna,
Əitkenj, toldı vugjn — XX ƣyl.

Sondıqtan, qııyl-qııyl, qııyl ƣygın,
Qııylatın vaqıtı, kunjn—vugjn!

(Zalsan, qazaq orta mektej)

beıraev Z.

BJZ DAIARMYZ ƏR QACAN

Bjr kynj vjz lagerde
 Laulatър ot җaqqanda.
 Muzika oinar, ən salър
 Cu җызырра vatqanda.

Keldj vjzge җaraly
 Ispania geroiy
 Əngime altър әr tyrlj
 Kөrsettj de көp oiy.

Kөp җoldaspen qalay
 җaudan qorqар qalqаны.
 Сорcek җандь satылар
 Onan sonda сырқан ун

Ғауыngerге кyi boldь.
 Онын җайып sөzjnde
 Erijk оть җaltыldар
 Naizaqaidai, vjzdjң de

Ғjgerjмjz qainady.
 Əngimesjң vjtјrdj ol,
 Vjzge qarар vьlai dep:
 Ərqacan da дайып vol!

Ғауар verdjk vjz oqan,
 Bərjмjz vјr dedjk „Du!
 Kelsjң vjzge tek җaular,
 „Ərqacan da vjz daiar“!

Aleksandr Brodski

ЙСҚЫСҚА

Бүгін менің елімнің аспанында,
Болат қыстар йсады сырар сыңа.
Батыр ләтчик, вјргемін мен сенімен
Вјрге отырым келеді кавінкада.

Отанға әдемі қарау үсің,
Білтқан асым келеді самқар йсыр.
Өлең айтқым келеді бар дауыспен
Күллі әлемге көрсетіп қандай күспен.

Айтқым кедеді вақыты болғанымды.
Сүйгенімді өзімнің отанымды.
Айтқым кедеді өмірдің сәлүльқын,
Нір сасырар өңінен қаққан күлім.

Айтқым кедеді сөк ара қығандарын
Күн-түн қорқар өз елің тірқандарын.
Ҷерде, суда соқыста туыскенде,
Олардың қауды вьт-сыт қығандарын.

(Ақтөсе қаласы).

Aleksandr Brodski

Секеріле заставта (Мәліе, болаумен) Коста Новикотын картинасы.

VINTOVKANĀ QOLQĀ ALĀF
BJZ TĪRAMĀZ

Qit̄ymas̄n vand̄lard̄n caik̄sj,
Baqt̄ kyn̄n alu us̄n qalqt̄n.
Bjzd̄n erler eñ qaç̄r̄ḡ, aivatt̄,
Qua alad̄ tövetter̄jn facist̄jn.

Vintovka al̄p otr̄ad̄ta t̄iram̄z,
Otan syigen çaūnger̄lj̄k ölen̄men.
Qalt̄ran̄p̄r, ureilens̄jn zal̄m çau,
Qars̄ ald̄nda ças, qairatt̄ ot̄ann̄p̄.

(K-qaraqat audan̄,
Koroç̄ta seloz̄)

Mica Petrov

KYZ

Bastald̄ kyz,
Q̄star çoq.
Dala sūq,
(Alt̄n coq)

Siaqtan̄p̄r,
Kyn qaraid.
Baqçalarda
Sud̄rlaid.

Çar̄raqtar
T̄ysed̄j,
Q̄s taqald̄,
Keceç̄j.

Çazq̄ ̄st̄b̄q
Kunder çoq,
Tek kyn kyled
Alt̄n ot.

(Tyrksis, 27-mektep)

Fede Melnikov

OTAN UCSJN ÇAN PIDA

Menjn anam SSSR
Men tuqatmьn йl volьp,
Men tuqanda Stalin,
Kylgen kumjs kyn volьp.

* *
*

Mәpelep menj әsjrgen
Çana zaman—Stalin,
Otan ucjn çan pida,
Partianьn йльmьn.

* *
*

Sәulettj әmjг, val tьгmьs,
Baqьttь men valamьn.
Otanьmьda gyl çainap
Çьrқар әnge salamьn.

(Sairam ауданы, 13-санда
балалар үйі)

Pioner: Qийьmьbetov I Aidasbergen

MAZMЫNЬ

Beтj:

Soz vashь	5
Çamьsьl Oqь valamь	17

ӘКЕМJZ ЙЛЬ STALIN ӘЛЕМGE NЬR, SYIJKTJ SOOÇAN ARNAP ÇAZAMЬZ ÇьR

Tьrsьmьbek Çavaev—Stalin	21
Vadim Skakun—Stalin atь milliondar çyregjnde	22
Çazanқар Esniazov—Syijktj әkem Stalin	23
Viktor Fedorov—Ejzдж çenjske partia bastaidь	24
Tьrsьmьbek Çavaev—Stalin	25
Q. Bekçanov—Stalin көsemjмjз el çyregj	26
Çelәvina—Sovet çöldьzь	27
Aqmetçan Qanarin—Mәngi çasa Stalin	28
Çamaqan Aidakov—Stalin	30
Çәkjtai Aituov—Oьь mereke	31

ELJMJZ BJZGE ALTьNDь ӘMJR BERDJ

Tьrsьmьbek Çavaev—Baqьttьmьn	36
Mәmediar Әçrәvәev—Baqьttь әmjг	38
Lida Dorofeeva—Baqьttь otan	39
Eskj aul men çaңa aul	41
Çazьқpai Әliev—Kөktem keldj	43
V. Andreev—Bjzдж el	45
Xamutova—Bjzджn lager көңjldj	47
Feda Әleintkov—K—oster	49
Sura Lebedeva—Pөxodta	51
V. Gorgosenko—Otanьmьz турalь çьг	54

AQÇAL KENJ TURALь ӘNGJME

Mica Xьystov—Sәtkesjне 14 saқattан	57
Klava Pavlova—Tьгmьs tamacь	58

Kolo Kiselev—Çana yide	60
50 çaldan son	60
Eset Đukenaev—Sergo tırj	62
Vladimir Savcenko—Attalyq nıq nasır alıq	64
T. Koçevnikova—Cıqıyn cırlar carıqtar	67
Mika Donigevic—Tert vatar	68
Amantai Baltanaev—Çana cır	72
Anarbek Çıgıtekov—Ana öldı	74

QAZAQYSTANNYN QALQ AQYNB ÇAMBYL ÇABAENVQA

İlla Kolcin—Ker çasa	77
V. Ozerov—Aqıncı	7
Çenə Mazoxina—Ait cıyındı	8
Raxmetolla Çeksetvin—Çasatqan ata Çambılıq	9
Fedə Melnikov—Çambıl aqıncı	1
Pırtımet Qıyırpaev—Tök ata	83

EGER, ERTEN SOQYB S BOLSA

Çıtaqan Traucin—Eger, ertec soqıb bolsa	81
Çenə Gorbaev—Men otandı cırlalın	8
Nıusa Soloduxina—Maidanqı Klım vatar vızdı bastar	91
Nadə Befoenko—Cekaralyq olen	91
Saqıdolla Erqasımov—Qızıl er	93
İlla Kolcin—Bız yıgı volamız	95
I. Kolcin—Kuzette (Əngıme)	97
Z. İvyraev—Qızıl asker	101
Aleksandr Brodski—Bız datarmız er qasap	102
Aleksandr Brodski—Ucırca	104
Mıca Petrov—Vıtovkany qolca alır vız tıramız	106
Fedə Milnikov—Kuz	107
Aldawergen Qılımtvetov—Otan ucır çap pıda	108

TYZETU

Betj	Çoıb	Qata nasıqanı	Dırısb
6	7-çoqarıdan	—	Stalindei Stalindık 41-ettegi suret pen 42- ettegi suretterdın ornı anıp ketken. 41-ette 42-ettegi, 42-ette 41- ettegi suret bolıb tıs.
21	4-çoqarıdan	—	
41	"	—	
51	3-tömennen	Əzejnın	Əzenın Qanabı 1988 çılı Vladimir Çenə Mazoxina Otrəd Zastavqa Qaskelen Pımerler
54	8-çoqarıdan	Qanabı	
60	1-çoqarıdan	1968 çılı	
65	1-tömennen	Valdimir	
78	1-tömennen	Çenə Mazoxina	
95	8-tömennen	otəd	
96	2-çoqarıdan	Zastavqa	
96	1-tömennen	Qaskelen	
96	5-tömennen	Pımerler	

Зак. № 2048

